

SZAKVÉLEMÉNY ÉPÍTMÉNY HELYI VÉDELEM ALÁ HELYEZÉSÉHEZ

Tokod, Wéber malom

2531 Tokod, Bajnai út 1. Hrsz.: 060/3

2023. november

Zsembery Ákos PhD
okl. építész-mérnök,
okl. műemlékvédelmi szakmérnök
vezető tervező
30-3118940
zsembery.akos@gmail.com

Előzmények

Fenti ingatlan tulajdonosa azzal keresett meg, hogy a tulajdonában álló egykori malomépület megmentését és felújítását szeretné elvégezni. Ehhez igénybe venné a védett épületek felújítását támogató népi építészeti program adta lehetőségeket. Mivel a malomépület történeti jelentőségű, de nem élvez semmilyen védelmet, elsőként helyi védelem alá kell helyezni.

Az ennek kezdeményezéséhez szükséges rövid kutatás elvégzése után jelen dokumentáció készült a védettség igény alátámasztására.

Az épületegyüttes

A falu- vagy közös malom (Wéber Malom)

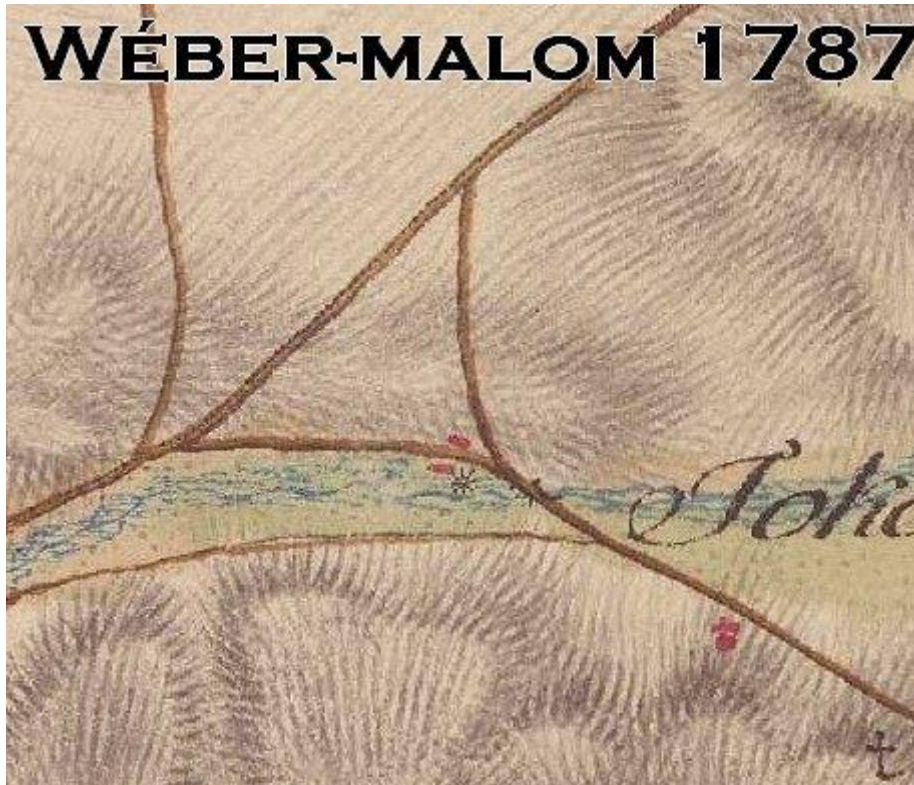
Tokodnak a történeti források szerint négy vízimalma volt az Únyi patak partján, a malmok már az I. katonai felmérés térképén is jól láthatóak.

Tokod malmjai a 18. század végén (a kerékkal jelzett épületek)

Ezek közül már csak a Wéber malom van meg, abban az állapotában, ahogy 1952-ben leszerelték, államosították. A képen látható ebszőnyi malomnak (Füzék), a pék malomnak (Csipke) és a kalló malomnak (Kalmár) a nyoma mára teljesen eltűnt.

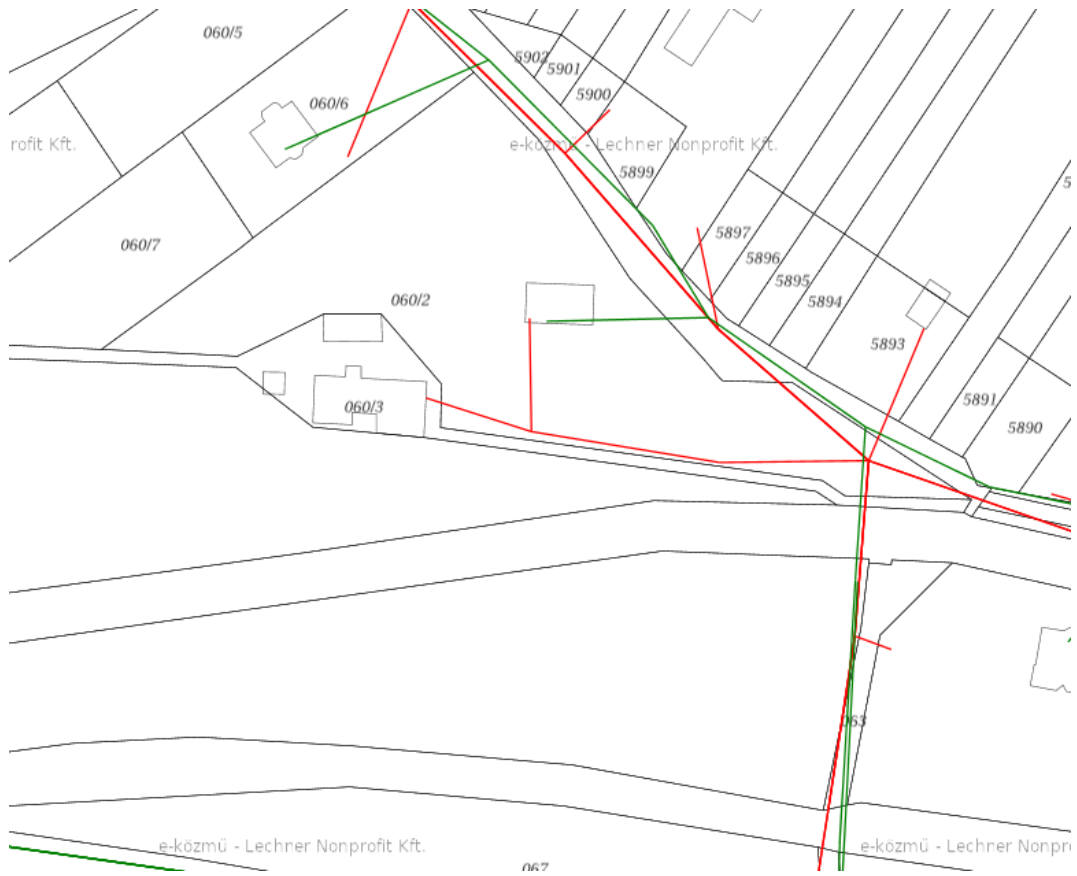
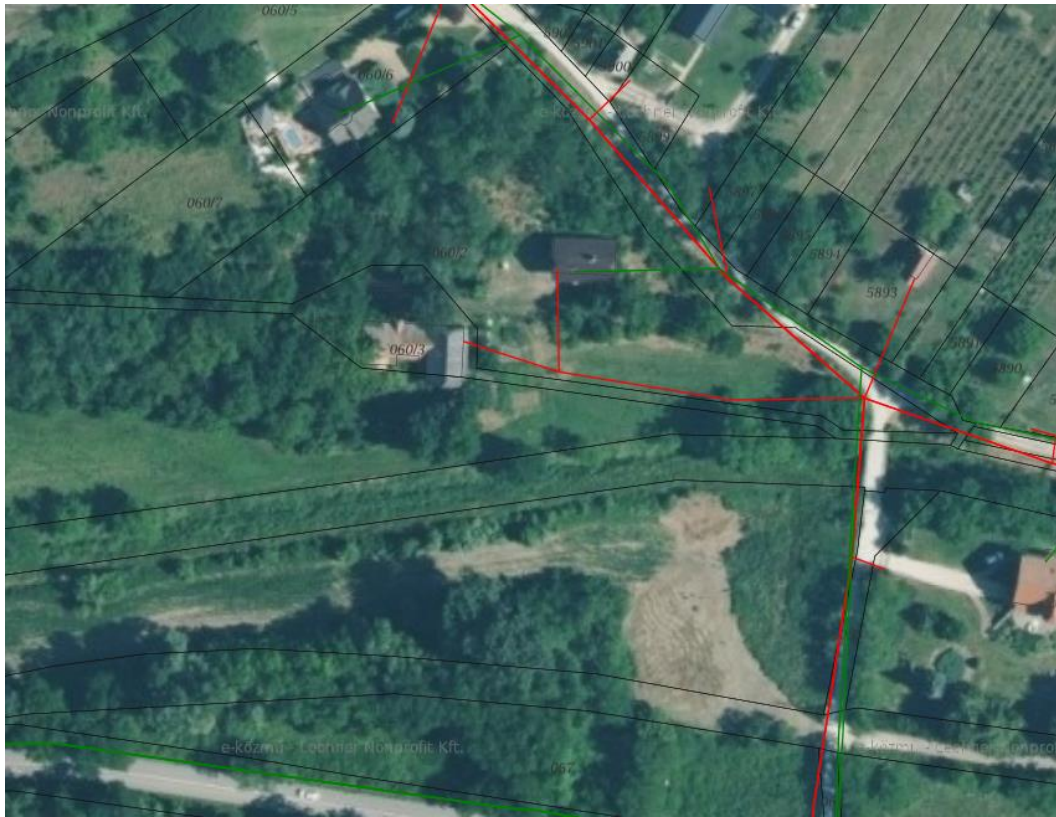
WÉBER-MALOM 1787

A malom Tokod külterületén található 3,8 Ha nagyságú terület veszi körül (szántó, gyepek, erdő), közel van a Kéktúra útvonalához, a Mária út útvonala érinti, jól megközelíthető az 1119-es útról is.

Tokodnak már a török korban is volt egy malma, bár a település ekkor lakatlan volt. Nem kizárható, hogy ez éppen a Wéber malom elődje volt. Pontosan nem lehet tudni mikor épült a ma is látható épületegyüttes eredeti magja, az épületen jól láthatóak a többszöri átépítés nyomai. Ismerünk egy részletes leírást 1903-ból az épületről, ebben olvasható, hogy két kerekű malma volt. Tulajdonosa az 1903-as adatok szerint az Esztergomi Papnövelde és Tokod község volt fel-fele arányban. 1921-ben magántulajdonba került Wéber Ferenc és családja vásárolta meg, majd fiai vitték tovább a molnár mesterségét 1952-ig. Az ő családja birtokolja ma is a területet, őseik hagyományának tisztelete miatt szeretnék megmenteni.

Az épület jelenlegi állapota nagyon leromlott, de még így is kijelenthető, hogy egy értékes ipartörténeti emlékről van szó. Helyreállításával a település turisztikai látnivalóinak sorát bővíthetné, különös tekintettel arra, hogy nagyon kevés ilyen épület maradt meg a megyében.

Az épületegyüttes az ekozmu.hu térképén

Az épületegyüttes értékei

Amint az 1887-ben készült Habsburg birodalmi kataszteri térképen is látszik, az épületegyüttes eredeti elrendezési állapotát őrzi. A malomépület és a hozzá nyugati irányból épült molnárlakás valamint a tőlük északra látható istállóépület mai napig állnak.

A bővített épületek jórészt ma is építéskori állapotukat mutatják. A malom épületének belső fa födém szerkezetei még állnak: a pincészinon két oszloppal alátámasztott mestergerendán nyugvó felülről deszkával borított gerendafödém látható, az emeleti nagy térben közepén egy nagyobb fa oszlopra és két acél oszlopra támaszkodik a mestergerendás födém. A padlás megközelítése sajnos már veszélyes, így a fedélszék állapota csak a nyílásokon keresztül megállapítható.

Szakértői vélemény

Az épület állapota a fotókon láthatóan sajnos veszélyeztetett. A malom falai erősek, állapotuk jó, azonban a tetőzet éppen a gerinc vonalában hiányos és az épület ázik. Ez különösen az eredeti fa födémeknek ártalmas, melyeken a beázás miatt több helyütt omlást is láthatunk már. Az egykor molnárlakás az 1970-es évek elején bővült egy verandával illetve nyílászáróit nagyobbakra cserélték. Az istálló épülete részben alapincézve szintén ekkor lett átalakítva, de eredeti formáját még őrzi. A malomban az 1952-es bezárás után sok használati eszköz megmaradt, a kereket és a kőből épült zúgót (mely egykor az erre terelt patak vizét ejtette) az 1980-as évek végén szerelték le. Nyílászárói közül több is őrzi az eredeti formákat.

A malomegyüttes légfotója az 1967-ből

Az épület tehát jól őrzi értékeit, egy alaposabb felméréssel és falkutatással pontosabban megállapíthatóak az épületegyüttes építési periódusai. Az eredeti elrendezését mai napig megőrző malom tehát megmentésre vár, jelenlegi értékei mindenképpen védelemre javasoltak.

A fentiek alapján az épületegyüttes (malom, molnárlakás és istálló) helyi védelem alá helyezését javaslom.

Esztergom 2023. november

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Zsák', which is a stylized version of the name Zsembery Ákos.

Zsembery Ákos PhD

okl. építészmérnök (É11-0267), okl. műemlékvédelmi szakmérnök,
műemléki szakértő (21-0030), műemléki műszaki szakértő (SZÉS5 11-0267)

2500 Esztergom, Etter J. utca 4. 1/1

FOTÓDOKUMENTÁCIÓ

A malom mai állapota

A molnárlakás és csatlakozása a malomhoz

A malom belső képe

A molnárlakás

Az istálló

